

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 П 263929 21 Рев
Бања Лука, 14.10.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Типе, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице С.М. из Б.Л., коју заступају пуномоћници из Заједничке адвокатске канцеларије Д.С. и А.Ч. из Б.Л., против туженог М.Ш. из Б.Л., кога заступају пуномоћници из Заједничке адвокатске канцеларије П. из Б.Л., уз учешће умјешача на страни туженог Д.о. а.д. Б.Л., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужитељице изјављеној против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 263929 20 Гж од 26.10.2020. године, на сједници вијећа одржаној дана 14.10.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјев туженог за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 1.521,00 КМ, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 263929 17 П од 05.12.2019. године одбијен је као неоснован тужбени захтјев тужитељице да се тужени обавезе да јој, на име накнаде материјалне штете, исплати износ од 121.500,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 30.12.2014. године па до исплате, као и да јој надокнади парничне трошкове у износу од 5.967,00 КМ, са законском затезном каматом од дана доношења пресуде па до исплате. Тужитељица је обавезана да туженом надокнади трошкове поступка у износу од 7.479,00 КМ, са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате, док је захтјев туженог за накнаду трошкова поступка, преко досуђеног износа, одбијен као неоснован.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 263929 20 Гж од 26.10.2020. године, жалба тужитељице је одбијена и првостепена пресуда, у побијаном дијелу одлуке о главној ствари и досуђујућем дијелу одлуке о трошковима поступка, је потврђена. Одбијен је захтјев тужитељице за накнаду трошкова састава жалбе у износу од 1.316,25 КМ. Одбијен је и захтјев туженог за накнаду трошкова састава одговора на жалбу у износу од 1.521,00 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељица, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом

да се побијана пресуда преиначи, или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужени предлаже да се изјављена ревизија одбије као неоснована.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитељице да се тужени обавезе да јој надокнади материјалну штету у износу од 121.500,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 30.12.2014. године па до исплате.

Одлучујући о захтјеву тужитељице, по проведеном поступку, првостепени суд је утврдио: да су Ж.М. (син тужитељице), као дужник, и Д.И., као судужник, закључили дана 19.10.2009. године са Н.б. а.д. Б.Л., као даваоцем кредита, уговор о дугорочном ненамјенском кредиту број ... по којем је банка одобрила кредит у износу од 100.000,00 КМ; да према члану 3. овог уговора корисници кредита као средство обезбјеђења кредита дају хипотеку на стамбено пословном објекту П+1+М, помоћном објекту и припадајућем земљишту у Улици ..., власништво В.М., уписано у з.к. ул. бр. 169 к.о. Ч.; да су Ж.М. као корисник кредита - дужник, Д.И., као корисник кредита - судужник и В.М., као заложни дужник, са Н.б. а.д. Б.Л., као хипотекарним повјериоцем, закључили дана 27.10.2009. године уговор о заснивању заложног права (хипотека), који је састављен и овјерен од стране нотара М.Ш. под бројем ..., којим уговором је дефинисано да заложни дужник В.М. путем свог пуномоћника Ж.М. изричито и безусловно дозвољава упис заложног права – хипотеке у корист хипотекарног повјериоца на некретнинама уписаним у з.к. ул. бр. 169 к.о. Ч. и п.л. бр. 313/1 исте к.о. власништво заложног дужника; да из пуномоћи састављене и овјерене од стране нотара М.П. под пословним бројем ... од 27.06.2008. године произлази да је В.М., као давалац пуномоћи, овластио свог сина Ж.М. да га заступа у свим управним поступцима код органа управе у радњама наведеним у пуномоћи, а у вези са његовим некретнинама означеним као к.ч. бр. 420 уписаним у п.л. бр. 313 к.о. Ч., односно у з.к. ул. бр. 233 исте к.о. означене са к.ч. бр. 108/17 и к.ч. бр. 108/35, да га може заступати у поступку легализације објекта који је предмет овог поступка, те овластио да Ж.М. може у његово име и за његов рачун потписати уговор о хипотеци и дати заложну изјаву о хипотекарном оптерећењу и упису хипотеке на његовим у пуномоћи наведеним некретнинама у корист заложног повјериоца, банке која одобри кредит, те да предузме све друге радње везане за закључење уговора о хипотеци, а ради добијања кредитних средстава; да корисници кредита нису вратили кредит даваоцу кредита, који је измирио јемац А.К. у износу од 63.597,46 КМ; да из уговора о испуњењу обавеза са преласком права (суброгација) закљученог између Н.б., као хипотекарног повјериоца, и А.К., као јемца, сачињеног и овјереног од стране нотара М.Ш. под бројем ... од 29.06.2011. године, произлази да је банка пренијела на јемца потраживање из уговора о кредиту од 19.10.2009. године; да су у извршном предмету Основног суда у Бањој Луци број 71 0 И 117760 11 И по приједлогу тражиоца извршења А.К. (као правног сљедника Н.б. а.д. Б.Л. по основу уговора о суброгацији) против извршеника В.М. продате некретнине извршеника као заложног дужника уписане у з.к. ул. бр. 169 к.о. СП Ч. купцу Б.С., који је уписан као власник купљених некретнина у з.к. ул. бр. 169 к.о. СП Ч.; да је рјешењем Општинског суда у Бањој Луци Дн број 3500/68 од 14.02.1969. године, на основу купопродајног уговора од 01.06.1960. године, В.М. уписан као власник на некретнинама у з.к. ул. бр. 169 к.о. Ч. (преузето из зк.ул. 233 к.о. Ч.); да из налаза и мишљења вјештака грађевинско архитектонске струке Б.М. од 18.09.2019.

године произилази да је тржишна вриједност некретнина уписаних у зк. ул. бр. 169 к.о. СП Ч. 243.000,00 КМ; да из полисе К.д.о. а.д. Б.Л. број ... од 13.03.2009. године произилази да је Нотарска комора Републике Српске имала закључену полису осигурања за 2009. годину и 2010. годину, по којој је осигурано 52 нотара, између осталих и нотар М.Ш., а које осигурање је закључено ради осигурања опште одговорности и одговорности из дјелатности; да из изјаве тужитељице саслушане као парничне странке произилази да јој није било ништа познато о уговору о кредиту и хипотеци које је њен син Ж. закључио у вези са кућом, осим када су дошли неки људи прије пар година да плијене кућу, када је син Ж. ангажовао адвоката јер је хтио да спаси њен дио, али да јој није објаснио шта се десило, те да су она и покојни супруг В. градили предметну кућу; да из изјаве туженог саслушаног као парничне странке произилази да је предметни уговор о заснивању заложног права сачинио на основу пуномоћи сачињене од стране нотара М. П. број ... од 27.06.2008. године у коју је извршио увид, а којом је В.М. овластио свог сина Ж. да може подигнути кредит и да пред нотаром може закључити уговор о заснивању заложног права, да је у предметној пуномоћи као власник некретнина означен В.М., да је имао валидну документацију везано за некретнине а што се односи на земљишно књижни извадак и посједовни лист из којих је произлазило да је власник и посједник некретнина са 1/1 дијела заложни дужник В.М., да из пуномоћи није произлазило да се ради о заједничкој имовини, а што му је потврдио и пуномоћник, те да се уговорне стране нису противиле одредби члана б. тачка 3. закљученог уговора о заснивању заложног права; да из изјаве свједока Ж.М. произилази да је потписао уговор о заснивању заложног права као пуномоћник хипотекарног повјериоца Н.б. а.д. Б.Л., које уговоре је као пуномоћник банке свакодневно закључивао код нотара М.Ш. и била је пракса да нотар упозори странке да ли се ради о брачној имовини, али да се у конкретном случају због протеча времена не може са сигурношћу изјаснити у вези упозорења; да из изјаве саслушаног свједока З.Д. произилази да су његови родитељи били подстанари код М. и да га је тужитељица чувала док је био дијете; да из изјаве свједока З.М. произилази да су му родитељи причали да су заједнички градили кућу 1960. године, а која је 2000. године реновирана, подигнут спрат и поткровље; да из изјаве саслушаног свједока Ж.М. произилази да је потписао уговор о заснивању заложног права, да је у договору са оцем В.М. направио пуномоћ код нотара М.П. да може умјесто оца да подноси захтјев за кредит, да је судужник по кредиту био Д.И. којем је банка скинула одређена новчана средства, а један од жираната је преузео дио дуга и путем нотара стекао право на кући, да је кућа продата у извршном поступку Б.С., да је био присутан код нотара М.П. приликом сачињавања пуномоћи, а нотар им је прије потписивања прочитао пуномоћ, а прочитан је и уговор о заснивању заложног права, да мајка ништа није знала до доласка извршитеља а нити ју је упозорио да ће у току извршног поступка доћи до продаје куће, да је о подигнутом кредиту обавијестио само оца, али не и мајку због њеног лошег здравственог стања, да му је познато да су родитељи заједнички градили продату кућу; да из изјаве свједока Д.И. произилази да је судужник по кредиту Ж.М. и да је један од оснивача Н.б., да је са његовог рачуна пренијет дио средстава ради подмирења кредита, а да је хипотека пренесена на жиранта који је платио дио кредита; да из изјаве свједока М.Т. произилази да је 2009. године радила административне послове за нотара М.Ш. и лично је сачинила предметни уговор о залогу, да се сваки уговор чита и уколико има примједби то се унесе у уговор, а да јој је познато да у конкретном случају није било примједби, да је нотар увијек питао странке да ли се ради о посебној или брачној имовини ако су странке у браку и тада се позове и други брачни супружник да се изјасни о томе, а оно што они кажу то се констатује у завршним одредбама, али да у конкретном случају ништа није било спорно, како то произлази и из садржине уговора; да из одлуке Републичког јавног тужилаштва Републике Српске посебног одјељења за сузбијање

корупције, организованог и најтежих облика привредног криминала број Т 12 1 Ктп 0000197 17 од 15.06.2017. године произлази да је одбијена оптужба оштећене С.М. која је изјављена на наредбу тужиоца да се не спроводи истрага против М.Ш.

На темељу тих чињеница, првостепени суд је закључио да тужитељица изведеним доказима није доказала одговорност туженог за евентуално претрпљену штету, јер је тужени у својству нотара предузимао радње у складу са одредбама Закона о нотарима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 86/04 до 82/19, даље: ЗН). Првостепени суд образлаже да је тужени поступао у складу са начелом повјерења у земљишне књиге, јер је В.М., који је дао пуномоћ свом сину Ж. за закључивање уговора о кредиту и уговора о заснивању заложног права, био уписан као власник и посједник некретнина које су заложене ради добијања кредита, а да након што је уговор прочитан уговорне стране нису имале примједби на његов садржај. Надаље, првостепени суд налази да тужитељица није са сигурношћу доказала да није имала никаквог сазнања о кредиту и уговору о заснивању заложног права, јер и када је сазнала, а како је навела прије пар година, није предузимала ни једну радњу у смислу одредаба Породичног закона ("Службени гласник Републике Српске", бр. 54/02, 41/08, 63/14, даље: ПЗ) или приговора трећег лица у поступку извршења, а нити је тражила утврђивање ништавости пуномоћи или уговора о хипотеци, чиме је, а према утврђењу првостепеног суда дала прећутну сагласност свом супругу за закључење уговора о заснивању хипотеке, од кога у крајњем случају има право на накнаду штете. Првостепени суд налази основаним приговор умјешача на страни туженог, да је наступила застарјелост потраживања накнаде штете, цијенећи да је протекао субјективни рок од три године из одредбе члана 376. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и („Службени гласник Републике Српске“ број: 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) од закључења уговора о хипотеци и уписа хипотеке у земљишне књиге до подношења предметне тужбе (18.07.2017. године), а да је у сваком случају протекао објективан рок од пет година прописан наведеном законском одредбом. Слиједом наведеног првостепени суд је захтјев тужитељице одбио, при чему се позвао на одредбе члана 154. ЗОО, члана 4, 5, 53, 75. и 76. ЗН, члана 271. Породичног закона („Службени гласник Републике Српске“ број 54/02, 41/08, 63/14, даље: ПЗ), члана 87. Закона о земљишним књигама („Службени гласник Републике Српске“ број: 67/03, 46/04, 109/05 и 119/08) и члана 55. Закона о стварним правима („Службени гласник Републике Српске“ број: 124/08 до 107/19).

Одлучујући о жалби тужитељице, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења, као и закључак првостепеног суда да је тужени у конкретном случају поступао у складу са одредбама члана 75. и 76. ЗН, те да није основан захтјев тужитељице за накнаду штете (одредба члана 53. ЗН). У одговору на жалбене наводе, којима се тужитељица позива на исказ свједока Д.И., другостепени суд налази да се наведени исказ не може прихватити као поуздан, код тога да се свједок изјаснио да му је тужени рекао да и мајка М. треба да потпише уговор, па како се ради о старијој особи да је он замолио да не долази, а да се при томе не сјећа да ли је уговор прочитан. У односу на жалбене наводе, да је првостепени суд починио повреду одредаба парничног поступка када је одбио приједлог тужилачке стране да се у доказном поступку прочитају други нотарски обрађени уговори, налази да исти нису основани, јер наведени уговори нису извор права и не тичу се конкретне ситуације. Другостепени суд је, такође, нашао да је од стране првостепеног суда правилно оцјењен истакнути приговор застаре потраживања. Сагласно наведеном, другостепени суд је жалбу тужитељице одбио и првостепену пресуду потврдио.

Нижестепене одлуке су правилне и законите и ревизионим наводима нису доведене у озбиљну сумњу.

Према одредби члана 53. став 1. ЗН нотар је дужан надокнадити штету коју је другом проузроковао повредом своје дужности. За проузроковану штету нотар одговара по општим правилима за надокнаду штете (став 2.), што значи сагласно одредбама ЗОО.

Према одредби члана 75. став 2. ЗН нотар мора испитати праву вољу странака, објаснити ситуацију, странке поучити о правним посљедицама посла и њихове изјаве јасно и недвосмислено писмено саставити у облику нотарског оригинала. При томе нотар мора пазити да се искључе забуне и сумње, као и да неискусне и невјеште странке не буду оштећене.

Сагласно одредби члана 76. ЗН ако странке хоће да се у оригинал унесу нејасне, неразговоријетне или двосмислене изјаве, које би могле дати повода споровима, или не би имале намјеравани учинак или не би могле произвести жељено правно дејство, или би се оправдано могло сматрати да им је сврха да се нека од странака оштети, нотар ће упозорити странке и дати им одговарајуће поуке (став 1.). Ако странке остану код изјава из става 1. овог члана, нотар је обавезан да одбије сачињавање исправе и о томе сачињава службену забиљешку коју задржава у својој архиви (став 2.).

Нотарска служба је јавна функција, али је нотар обавља у виду слободног занимања. Сагласно цитираним законским одредбама, поред општих услова за накнаду штете, за накнаду штете од нотара тражи се испуњење посебних услова: да је штетна радња произашла из повреде нотарске дужности и да је повреда службене дужности била противправна. Кривица је основ одговорности нотара. Одговорност нотара је у скривљеном противправном понашању и она је пооштрена према стандарду повећане пажње, јер се нотар мора понашати као јавни службеник чија знања и стручне способности немају празнина. Опште је правило да се кривица претпоставља уколико је утврђено постојање штете и узрочне везе између противправне радње и штете, односно да би се штета могла приписати нотару претпоставља се довољним постојање обичне непажње.

У конкретном случају, тужитељица изведеним доказима, није доказала испуњење општих услова за накнаду штете – настанак штете.

Наиме, тужитељица захтјев у овој парници темељи на наводима да је тужени, поступајући као нотар, сачинио и овјерио предметни уговор о заснивању заложног права, без њене сагласности, иако је имао сазнања о томе да некретнине које су биле предмет заснивања заложног права нису у искључивој својини њеног сада покојног супруга В.М., већ да исте представљају заједничку имовину стечену у браку тужитељице и њеног супруга.

Према одредби члана 270. став 5. ПЗ имовина коју су брачни супружници стекли радом током трајања брачне заједнице, као и приходи из те имовине, чине заједничку имовину. Сагласно овој законској одредби, на тужитељици је био терет доказивања да предметна некретнина која је оптерећена заложним правом представља брачну тековину, а тек по утврђењу наведеног према одредби члана 272. став 1. ПЗ (на коју законску одредбу се тужитељица позива у ревизији) наступа законска презумција да сваком од брачних супружника припада по једна половина заједничке имовине.

Међутим, тужитељица у овом правцу, ако се изузме њен исказ и исказ њених синова (што свакако није довољно за утврђење наведеног), није ни изводила доказе. Због тога, те имајући у виду да је, према подацима из зк.ул. 169 к.о. Ч., предметну некретнину В.М. стекао на основу купопродајног уговора од 01.06.1960. године, што значи прије него што је са тужитељицом закључио брак (18.11.1961. године), те код тога да ни у некој другој парници није донесена правоснажна пресуда суда којом би било утврђено да се ради о заједничкој имовини, једини могући закључак је да тужитељица није доказала да предметна некретнина представља заједничку имовину стечену у браку закљученом између ње и В.М. При томе нема мјеста ревизионим наводима по којима је брачној заједници претходила ванбрачна заједница, јер наведено тужитељица није ни тврдила у поступку пред нижестепеним судовима, нити је на ове околности изводила доказе.

Према томе, како тужитељица није доказала да јој, по основу стицања у браку, припада право сувласништва на некретнинама на којима је спорним уговором заснована хипотека и које су трећем лицу отуђене у извршном поступку, то није ни доказала да је продајом те некретнине за њу настала штета.

Надаље, чак и под условом да је доказано испуњење општих претпоставки за накнаду штете, у конкретном случају, не постоје ни посебне претпоставке за накнаду штете, односно нема мјеста закључку да је тужени поступао противно одредбама члана 75. и 76. ЗН, кад се има у виду садржај пуномоћи коју је В.М. дао свом сину Ж.М., у којој је означено да се ради о имовини В.М., одредба члана 6. тачка 3. уговора о заснивању заложног права (у којој је означено да су непокретности које су предмет уписа заложног права посебна имовина заложног дужника), те земљишно књижна документација која је „пратила“ закључење наведеног уговора, из чега произлази да је предмет заснивања хипотеке посебна имовина В.М., па тиме код закључења овог уговора није ни била потребна сагласност тужитељице. Тиме нису основани ревизиони наводи да је тужени поступао супротно одредбама ЗН.

У прилог предњем закључку, да се ради о посебној имовини В.М., су утврђене чињенице: да тужитељица није у својству трећег лица улагала приговор по сазнању за извршни поступак у којем је предметна некретнина продата; да није тражила да се утврди да јој по одредбама ПЗ припада право на предметној некретнини; нити је тражила утврђење ништавости уговора о заснивању заложног права, јер би било логично, уколико се ради о заједничкој имовини, да тужитељица предузме бар једну од тих радњи.

Не стоје ревизиони наводи да је првостепени суд починио повреде одредаба парничног поступка, када је одбио извођење доказа читањем уговора сачињеним од стране других нотара, јер је садржај тих уговора ирелевантан за конкретну чињеничну и правну ситуацију.

Ревизиони наводи тужитељице, којима се приговара оцјени приговора застареле потраживања, су основани, јер се субјективни рок прописан одредбом члана 376. ЗОО има рачунати од дана наступања штетних посљедица (рјешење о досуди је донесено 30.12.2014. године), а не од дана закључења уговора о заснивању хипотеке, али како је захтјев тужитељице неоснован из предњих разлога, то је наведено без утицаја.

Из датих разлога, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, даље: ЗПП), одлучено је као у изреци.

Захтјев туженог за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 1.521,00 КМ, је одбијен, јер се не ради о нужном трошку у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић